

Rajmund Tomik

Turystyka sportowa - czym jest i kto jest jej uczestnikiem?

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 1/1, 140-143

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



OMÓWIENIA

RAJMUND TOMIK

*Akademia Wychowania Fizycznego
im. Jerzego Kukuczki w Katowicach*

Turystyka sportowa - czym jest i kto jest jej uczestnikiem?

Odpowiedź na to pytanie czytelnicy znajdą w nowej pozycji znajdującej się w zbiorach biblioteki AWF:

Tom Hinch, James Higham: *Sport Tourism Development*. - Bristol ; Buffalo ; Toronto : Channel View Publ., cop. 2011. - XVIII, 258 s. : rys. ; 24 cm. - (Aspects of Tourism). - ISBN 978-1-84541-194-7

Sport i turystyka to zjawiska społeczno-gospodarcze o permanentnie wzrastającym znaczeniu. Ponadto cechują się niezwykle różnorodnością i wielowymiarowością, równocześnie podlegając ciągłym, systematycznym zmianom wynikającym z rozwoju cywilizacyjnego, przemian społecznych, ekonomicznych, kulturowych oraz technologicznych. Powiązania pomiędzy sportem i turystyką sięgają bardzo odległych czasów. Podróże w celach sportowych datują się już od starożytności. Przykładem były cieszące się popularnością w Helladzie antyczne destynacje nie tylko sportowców, ale i kibiców na Igrzyska w Olimpii [Finley, Pleket, 1976].

Ważnym czynnikiem wpływającym na zróżnicowane rozumienie pojęcia turystyki sportowej w Polsce i innych krajach jest odmienne rozumienie pojęcia 'sport'. Dotychczas pojęcie to w Polsce stosowano najczęściej w odniesieniu do wszelkich przejawów aktywności ruchowej opartych o współzawodnictwo, a dopełnieniem jego kontekstu znaczeniowego były dodatkowe uściślające określenia: „wyczynowy”, „dla wszystkich”, „niepełnosprawnych”, „dzieci i młodzieży” itp. Zbigniew Krawczyk interpretując społeczne zjawisko, jakim jest sport, wśród jego wartości wymienia m. in. wartość antropologiczno-kulturową, jako element stylu życia wynikający z ukształtowanej wartości i utrwalonej w różnych zbiorowościach wzorów zachowań [Krawczyk, 2000]. Zenon Ważny uwzględniając koncepcje rozumienia pojęcia „sportu” obowiązujące w krajach Europy zachodniej, zdefiniował go jako „istotną część kultury współczesnego społeczeństwa, obejmującą dobrowolną działalność mającą na celu podnoszenie na względnie wysoki poziom sprawności fizycznej, bądź jej utrzymanie na tym poziomie, a często także

manifestację tej sprawności przez udział w różnego rodzaju rozgrywkach i specjalnych pokazach” [Ważny, 1998].

Obecnie obowiązująca ustawa o sporcie jednoznacznie definiuje omawiane pojęcie, nie ograniczając go jednak do form związanych ze współzawodnictwem. Artykuł 2 tej ustawy mówi, że „sportem są wszelkie formy aktywności fizycznej, które przez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane wpływają na wypracowanie lub poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, rozwój stosunków społecznych lub osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach” [Ustawa, 2010]. Takie rozumienie sportu jest konsekwencją integracji europejskiej, wejścia Polski w skład Unii Europejskiej i jest zgodne z obowiązującymi na tym obszarze uregulowaniami prawnymi. Przytoczona powyżej ustawowa definicja sportu zgodna jest z art. 2 Europejskiej Karty Sportu, która została przyjęta przez Komitet Ministrów Rady Europy 24 września 1992 roku. Dokument ten stanowi wytyczne dla członków Rady Europy¹, w jakim kierunku udoskonalać istniejące prawodawstwo oraz politykę w dziedzinie sportu. Również w kolejnym ogólnoeuropejskim dokumencie Biała księga na temat sportu, przyjętym przez Komisję Europejską w 2007 roku, autorzy odwołują się do przytoczonej powyżej definicji sportu. Jest to pierwsza całościowa inicjatywa Komisji poświęcona sportowi. Biała księga stanowi wytyczną dotyczącą sportu oraz utworzenia unijnej sieci na rzecz aktywności fizycznej [Biała, 2007].

Powyższe koncepcje definiowania sportu oraz jego ustawowe i unijne rozumienie pokazują, jak różnorodne i wieloaspektowe jest to zjawisko. Trudności ze zdefiniowaniem terminu ‘turystyka sportowa’ wynikają nie tylko ze złożonych relacji pomiędzy sportem a turystyką, czy różnic w postrzeganiu i definiowaniu sportu, ale także z wielorakiego rozumienia turystyki. Generalnie turystyka stanowi zjawisko ruchliwości przestrzennej człowieka realizowane w czasie wolnym, które charakteryzuje się czasową i dobrowolną zmianą miejsca stałego pobytu, a także wejściem w kontakt ze środowiskiem odwiedzanym [Przeclawski, 1996]. Światowa Organizacja Turystyki (UN WTO) definiuje to pojęcie w następujący sposób: „turystyka obejmuje ogół czynności osób, które podróżują i przebywają w celach wypoczynkowych, zawodowych lub innych nie dłużej niż rok bez przerwy poza swoim codziennym otoczeniem, z wyłączeniem wyjazdów, których głównym celem jest działalność zarobkowa” [Terminologia, 1995].

Tom Hinch i James Higham w pracy zatytułowanej *Sport Tourism Development* szczegółowo omawiają zjawisko turystyki sportowej. Na wstępie autorzy definiują tę formę turystyki w następujący sposób:

¹ Międzynarodowa organizacja rządowa skupiająca prawie wszystkie państwa Europy oraz kilka państw spoza tego kontynentu.

turystyka sportowa określana jest jako niedługie podróże poza środowisko zamieszkania, nastawione na udział w sporcie, podczas których sport charakteryzują określone reguły, współzawodnictwo związane ze sprawnością fizyczną i zabawą (s. 22).

Autorzy jednoznacznie dzielą turystykę sportową na trzy formy:

– **Turystyka aktywna** (*Active Sport Tourism*) – podróżowanie w celu uprawiania różnego rodzaju sportów; bycie aktywnym fizycznie staje się pierwszoplanowym celem podróży. Definiując ten rodzaj turystyki, niektórzy badacze akcentują, że odnosi się on do aktywnego uczestnictwa w sporcie przez turystów w trakcie urlopu. Główne rodzaje turystyki aktywnej to wszelkiego rodzaju wędrówki piesze, turystyka rowerowa, spływy kajakowe, rejsy żeglarskie, turystyka jeździecka, wyjazdy na narty i inne rodzaje aktywności związane z wysiłkiem fizycznym w plenerze i wykorzystywaniem walorów specjalistycznych środowiska naturalnego. W literaturze światowej uwzględnia się również wyjazdy wakacyjne, w trakcie których turyści nastawiają się na systematyczną grę w golfa i tenisa ziemnego oraz inne popularne formy aktywności fizycznej.

– **Turystyka widowisk sportowych** (*Event Sport Tourism*) – pasywna turystyka sportowa, realizowana podczas międzynarodowych widowisk sportowych przez tzw. kibiców, którzy charakteryzują się spontanicznością i radością z możliwości oglądania imprez sportowych na „żywo”.

– **Nostalgiczna turystyka sportowa** (*Nostalgia Sport Tourism*) może dotyczyć osób, dla których głównym lub dodatkowym motywem podróży jest chęć odwiedzenia miejsc dziedzictwa sportowego, np. znanego stadionu lub muzeum sportowego.

Omawiana książka składa się z pięciu części. Pierwsza z nich stanowi wprowadzenie i zawiera informacje dotyczące celu publikacji, opis zamierzeń poznawczych autorów i wykorzystanych przez nich źródeł. W części drugiej zatytułowanej *Podstawy rozwoju turystyki sportowej* dokonano przeglądu piśmiennictwa, ze szczególnym uwzględnieniem badań naukowych w obszarach procesów rynkowych i rozwojowych. Część trzecia *Rozwój turystyki sportowej a przestrzeń* opisuje problematykę związaną z uwarunkowaniami tej formy turystyki w zależności od miejsca jej uprawiania, środowiska, kultury lokalnej, krajobrazu oraz zagospodarowania turystycznego, analizując równocześnie wpływ ruchu turystycznego na te elementy przestrzeni. W części czwartej zatytułowanej *Rozwój turystyki sportowej w czasie* autorzy analizują krótko, średnio i długoterminowe horyzonty czasowe rozwoju turystyki sportowej, proces podejmowania decyzji o udziale w turystyce, trendy rozwojowe. Ostatnia część zawiera wnioski i refleksje.

Struktura pracy jest czytelna, części podzielono na rozdziały (11), każdy z nich kończy się szczegółowym podsumowaniem z wyciągnięciem wnio-

sków z prowadzonego w danym rozdziale wywodu logicznego. Bardzo cenna jest również bibliografia zawierająca kilkaset pozycji oraz indeks rzeczowy.

Polecam tę książkę jako podręcznik akademicki dla studentów kierunków turystyka i rekreacja (zwłaszcza specjalności turystyka aktywna) oraz zarządzanie – zarówno specjalności turystycznej, jak i sportowej.

Bibliografia

- Biała księga na temat sportu.* (2007). Bruksela. Ustawa o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 r. (Dz.U. 2010 nr 127 poz. 857).
- Finley, M.I., Pleket, H.W. (1976), *The Olympic Games*. Edinburgh. Ważny Z. (1998), *System upowszechniania sportu. Główne elementy, ich funkcje i współzależność*. W: *System upowszechniania sportu*. Raport z badań. Red. J. Charzewski, H. Sozański, Z. Ważny, Warszawa, s. 7–26.
- Krawczyk Z. (2000), *Sport w zmieniającym się społeczeństwie*. Warszawa.
- Przeclawski K. (1996), *Człowiek a turystyka. Zarys socjologii turystyki*. Kraków.